

УДК351.84:621.311.25-022.326.5](477.41-21Чорнобиль:477.42-051)
DOI:10.34132/pard2019.06.10

СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА ЩОДО ЗАХИСТУ ГРОМАДЯН, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ У ЖИТОМИРСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Сергієнко Л.В., канд., наук, з держ. упр., доцент, Державний університет «Житомирська політехніка», м. Житомир, Україна.

Горушко К.В., головний спеціаліст управління з питань соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи департаменту праці, соціальної та сімейної політики Житомирської обласної державної адміністрації, м. Житомир, Україна.

Крикун О.Д., аспірантка, Міжрегіональна академія управління персоналом, м. Київ, Україна.

Петрик С.М., аспірант, Міжрегіональна академія управління персоналом, м. Київ, Україна.

Соціальна політика щодо захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи є актуальною проблематикою у системі публічного управління, зважаючи на наступні обставини. По-перше, масштабність та значущість наслідків даної техногенної аварії, які мають місце у сучасних умовах. По-друге, чисельність осіб, які мають право на соціальні гарантії та компенсаційні виплати, відповідно до чинного законодавства. По-третє, обмеженість бюджету, в умовах ведення операції об'єднаних сил та інших заходів забезпечення миру та прав громадян. Та по-четверте, враховуючи соціальну орієнтованість України, на даному етапі розвитку, та позиціонування її як соціальної держави. Метою статті є оцінка стану та визначення перспектив соціальної політики захисту громадян, які

постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи у Житомирській області.

Таким чином, на прикладі Житомирської області, було проведено оцінку стану та перспектив соціальної політики щодо захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи у контексті здійснення аналізу даних щодо фінансування компенсаційних виплат та забезпечення законодавчо встановлених соціальних гарантій. Внаслідок дослідження механізму соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи в Житомирській області слід зазначити наступне. У першу чергу, слід зазначити, що видатки на виплату компенсацій, допомоги фінансуються за рахунок державного та обласного бюджетів, однак, обсяг фінансування залежить від дохідної частини Державного Бюджету України. Бюджетні зобов'язання та платежі з бюджету можливо здійснювати лише за наявності відповідного бюджетного призначення. Натомість, за рахунок програми «Соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» здійснюється виплата 15 видів компенсаційних виплат та допомоги постраждалим громадянам та потерпілим дітям.

Ключові слова: соціальна політика, Чорнобильська катастрофа, соціальний захист громадян, публічне управління, державне управління, органи публічної влади, органи державної влади, ЧАЕС.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Більше тридцяти років минуло з моменту найбільшої за всю історію ядерної енергетики, техногенної та еколого-гуманітарної катастрофи світу, що спричинила незворотні та фатальні наслідки. Чорнобильська катастрофа призвела до ураження близько 600 000 людей, більше сотні тисяч було евакуйовано, значні території перетворилися у зону відчуження. Масштаби та наслідки аварії на ЧАЕС є, без перебільшення, «безмежні», адже у результаті постраждало 12 областей України, 70 % радіаційного ураження припало на Білорусь; радіація була зафіксована і у інших країнах світу (Швеція, Норвегія, Польща, Великобританія, Ірландія) та навіть на інших континентах – США. На сьогодні, через тридцять три роки,

наслідки відчутні у сфері охорони здоров'я та сфері демографії, що супроводжується негативною динамікою підвищення захворюваності населення, зтяжною демографічною кризою, порушенням репродуктивних функцій та перевищенням смертності над народжуваністю; у екологічній сфері, що підтверджується зниженням, мутацією флори та фауни, наявністю у навколишньому середовищі радіонуклідів цезію стронцію та інших елементів; у сфері сільського-господарства, адже забруднення мільйонів гектар сільськогосподарських земель призвело до неможливості їх використання тощо. Однак, не применшуючи значення наведених вище наслідків, сфера соціальної політики не лише в Україні, а і у інших країнах світу, саме в частині захисту осіб, що постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС, суттєво трансформувалася. Поява численної групи громадян, які потребують захисту своїх прав та свобод обумовила непрості завдання перед вітчизняними органами державної влади, адже досвіду, навіть у глобальних масштабах, вирішення аналогічної проблематики, на щастя, не було. Держава взяла на себе значних обсяг зобов'язань та соціальних гарантій, закріпивши їх на законодавчому рівні та виокремила різні категорії постраждалого населення. Однак, кризові ситуації політичного, економічного характеру, які прослідковувалися в Україні (за часів перебування у складі СРСР та часів незалежності), не дозволяли у повному обсязі забезпечувати гарантовані державою соціальні гарантії, що часто були визначальними у формуванні якості і способу життя. Однак проблематика соціальної політики щодо захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, на сьогодні залишається актуальною, що обумовлює необхідність оцінки її стану та перспектив.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження проблем природно-техногенної безпеки зробили відомі вітчизняні і зарубіжні науковці: В. Горбулін, В. Дурдинець, А. Качинський, Р. Фурітсу, Р. Гудман, Р. Ліфтон та ін. Проблеми забезпечення державного управління у сфері обмеження наслідків Чорнобильської катастрофи висвітлюються в працях українських вчених Л. Амджадін, А. Борового, А. Бицького, В. Губарева, А. Коваленко, В. Карасьова, А. Нягу, В. Піщикова, Ю. Рисованого, Ю. Саєнко, Д. Коллінз, М. Дев та ін. У наукових дослідженнях

А. Авраменка, М. Борисюка, А. Гуськової, Б. Данилишина, Р. Друтман, В. Кірюшкіна, М. Косенко, А. Новицького, С. Омел'янця, Н. Омел'янця, В. Яценка, В. Яворівського проблематика неефективності управління процесами подолання наслідків Чорнобильської катастрофи та значної витратності діяльності органів державної влади. Вивчення впливу її наслідків на стан здоров'я різних категорій постраждалих і розглядались у працях В. Бар'яхтара, І. Ліхтарьова, Ю. Саєнка, Л. Амджадин, А. Нягу, В. Холоші, А. Романенка, М. Омел'янця, В. Бузунова, Д. Базики, А. Нягу та ін.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є оцінка стану та визначення перспектив соціальної політики захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи у Житомирській області.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виконання програм, пов'язаних із соціальним захистом громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи передбачається за рахунок коштів як державного, так і місцевого бюджетів. Державним бюджетом передбачається фінансування 15 видів компенсаційних виплат постраждалим, внаслідок Чорнобильської катастрофи. Із місцевого бюджету фінансується придбання ліків за рецептами лікарів та позачергове безкоштовне зубопротезування. У межах даного дослідження проаналізуємо стан забезпечення органами державної влади осіб, постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи, в межах фінансування окремих видів компенсаційних виплат та пільг, а саме: позачергове щорічне безплатне забезпечення санаторно-курортними путівками, безплатне придбання ліків за рецептами лікарів, безплатне позачергове зубопротезування (за винятком зубопротезування із дорогоцінних металів та прирівняних по вартості до них), грошова компенсація за майно, втрачене у зв'язку з евакуацією, відселенням або самостійним переселенням, безплатне харчування учнів закладів загальної середньої, професійної (професійно-технічної) освіти, студентів закладів фахової передвищої освіти, розташованих на територіях радіоактивного забруднення, щомісячна грошова компенсація на дітей шкільного віку, не харчуються в їдальнях шкільних навчальних закладів, додаткова відпустка із збереженням заробітної плати.

З 2017 року, механізм забезпечення санаторно-курортним лікуванням осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи зазнав змін, а саме закупівлю послуг санаторно-курортного лікування замінили на відшкодування вартості таких послуг на підставі тристороннього договору між постраждалою особою, управлінням соціального захисту населення та санаторно-курортним закладом через безготівкове перерахування коштів санаторно-курортним закладам за надані ними послуги. При цьому постраждала особа вільно обирає санаторно-курортний заклад.

Механізм надання щорічної грошової допомоги у частині компенсації вартості санаторно-курортних путівок через безготівкове перерахування коштів санаторно-курортним закладам, здійснення доплати громадянами, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, за надання додаткових послуг за рахунок власних коштів у разі недостатності суми грошової допомоги, а також виплати зазначеним громадянам грошової компенсації у розмірі середньої вартості путівки в Україні, затверджений постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання санаторно-курортного лікування та відпочинку громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»[7].

Розмір грошової допомоги для компенсації вартості путівок санаторно-курортним закладам, шляхом безготівково перерахування санаторно-курортним закладам, щороку, встановлюється Кабінетом Міністрів України. Граничний розмір грошової допомоги для компенсації вартості путівок санаторно-курортним закладам включає: вартість проживання, послуги з харчування та перелік базових послуг, які повинні надаватись відповідно до медичних рекомендацій громадянам, постраждалим внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Зокрема, граничний розмір грошової допомоги для компенсації вартості путівок санаторно-курортним закладам, згідно встановлення розміру грошової допомоги для компенсації вартості путівок санаторно-курортним закладам і закладам оздоровлення та відпочинку, встановленого КМУ за період 2017-2019 рр. із відповідною динамікою змін основних показників, наведено у таблиці 1.

Аналіз динаміки змін граничного розміру грошової допомоги в частині компенсації вартості путівок санаторно-курортним закла-

дам за 2017-2019 рр. свідчить про наступне. По-перше, прослідковується позитивна тенденція збільшення граничного розміру грошової компенсації за санаторно-курортні путівки, призначені для категорії 1 за досліджуваний період, а саме з 5250 грн у 2017 році до 7300 грн у 2019 році, тобто на 39,05 %. По-друге, позитивна динаміка прослідковується в частині збільшення граничного розміру грошової компенсації вартості путівок для категорія 1 із захворюваннями нервової системи (з наслідками травм і захворюваннями хребта та спинного мозку), а саме з 17390 грн у 2017 році до 22400 грн у 2019 році, що на 22 %.

Таблиця 1
Граничний розмір грошової допомоги для компенсації вартості путівок санаторно-курортним закладам*

Категорія осіб	Показники за роками (грн)			Відносне відхилення, %		
	2017	2018	2019	2018/2017	2019/2018	2019/2017
1	2	3	4	5	6	7
Категорія 1	5250	6822	7300	29,94	7,01	39,05
Категорія 1 із захворюваннями нервової системи (з наслідками травм і захворюваннями хребта та спинного мозку)	17390	20685	22400	18,95	-29,90	-16,62
Діти з інвалідністю	10840	13545	14500	24,95	62,42	102,95

*розраховано згідно вимог Постанови Кабінету Міністрів України «Про встановлення розміру грошової допомоги для компенсації вартості путівок санаторно-курортним закладам і закладам оздоровлення та відпочинку»

Доцільно зауважити, що вартість санаторно-курортного лікування для постраждалої особи за рахунок коштів державного бюджету, не може перевищувати граничний розмір грошової допомоги. У разі якщо вартість санаторно-курортного лікування в обраному

санаторно-курортному закладі, перевищує граничний розмір грошової допомоги, то постраждалою особою здійснюється доплата цієї різниці за рахунок власних коштів. Граничний розмір грошової допомоги для компенсації вартості путівок дітям із інвалідністю має тенденцію до збільшення – з 10840 грн у 2017 році до 13545 грн та 14 500 грн у 2018 та 2019 рр., тобто на 25 % більше у 2019 році у порівнянні із аналогічним показником 2017 року. Визначений граничний розмір грошової допомоги для компенсації вартості путівок санаторно-курортним закладам, забезпечує компенсацію вартості путівки на одну особу чи дитину з інвалідністю, у супроводі одного з батьків або особи, яка їх заміняє.

З метою визначення ефективності механізму соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, зокрема в частині забезпечення можливості їх санаторно-курортного оздоровлення, відповідно до чинного законодавства, доцільно проаналізувати інформацію щодо їх обліку у органах державної влади. Дані щодо чисельності осіб, постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи, взятих на облік органами соціального захисту Житомирської області для забезпечення їх санаторно-курортним оздоровлення, подано у таблиці 2.

Таблиця 2

**Інформація про взятих на облік постраждалих осіб
для забезпечення санаторно-курортним лікуванням
у 2017-2019 роках у Житомирській області***

Категорія	Показники за роками (осіб)		
	2017	2018	2019
1	2	3	4
Категорія 1	3 198	4 107	4 285
Діти з інвалідністю	112	146	159
Всього	3 310	4 253	4 444

*за даними Департаменту праці, соціальної та сімейної політики
Житомирської обласної державної адміністрації

Для взяття на облік для забезпечення путівкою на оздоровлення громадянин, віднесений до категорії 1, один із батьків дитини з інвалідністю або особа, яка їх замінює, подає пакет документів та довідку для одержання путівки на санаторно-курортне лікування за формою 070/о. Органи соціального захисту населення здійснюють реєстрацію заяв та ведуть облік громадян, віднесених до категорії 1 або до категорії дітей з інвалідністю у порядку черговості подання заяв. У разі коли громадяни, віднесені до категорії 1, та діти з інвалідністю мають право на санаторно-курортне лікування за двома або більше законами (пільгами), їм надається право вибору взяття на облік для забезпечення путівкою за одним із них. Використовуючи дані паспортів бюджетної програми «Соціальний захист громадян, постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи» за період 2017-2019 рр., можна оцінити стан фінансування у Житомирській області санаторно-курортного оздоровлення осіб, що постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи (табл.3).

Таблиця 3

Стан фінансування у Житомирській області санаторно-курортного оздоровлення осіб, постраждалих від Чорнобильської катастрофи за період 2017-2019 рр.*

Категорія	Частка виділених коштів у % до потреби за роками					
	2017		2018		2019	
Категорія 1	80%	↓20%	49%	↓51%	64 %	↓36%
Категорія 1 із захворюваннями нервової системи (з наслідками травм і захворюваннями хребта та спинного мозку)	100%	+	100%	+	100%	+

Продовження табл. 3

Діти з інвалідністю	100%	+	100%	+	100%	+
Передбачено кошторисом на рік	14815800		15806640		19914400	

**згідно даних паспортів бюджетної програми «Соціальної захист громадян, постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи» на відповідні роки*

Забезпечення громадян, віднесених до категорії 1, та дітей з інвалідністю, послугами санаторно-курортного лікування проводиться в межах виділених коштів з Державного бюджету України пропорційно кількості таких громадян, які перебувають на обліку для отримання такого лікування та у порядку їх черговості. Для забезпечення санаторно-курортними послугами постраждалих осіб у 2017-2018 роках передбачались видатки на одному рівні.

Враховуючи встановлений Урядом граничний розмір грошової допомоги для компенсації вартості путівок санаторно-курортним закладам, діти з інвалідністю та громадяни категорії 1 із захворюваннями нервової системи (з наслідками травм і захворюваннями хребта та спинного мозку) забезпечуються путівками 100%. Громадяни, віднесені до категорії 1, у 2017 році менше на 20%, тобто забезпечуються лише на 80%,. Натомість у 2018 році цей показник ще нижчий, а саме на 49% у Житомирській області фінансується санаторно-курортного оздоровлення осіб, постраждалих від Чорнобильської катастрофи віднесених до категорії 1 відповідно до потреби. У свою чергу, у 2019 рік недофінансування у Житомирській області санаторно-курортного оздоровлення осіб, постраждалих від Чорнобильської катастрофи віднесених до категорії 1 становить 36%.

Разом з тим, з 01.01.2018 р вводиться в дію норма щодо отримання постраждалими громадянами компенсації замість санаторно-курортної путівки, тобто, особа має право самостійно обирати чи отримувати послуги із санаторно-курортного лікування чи отримувати компенсацію. Розмір компенсації становить 35 відсотків

чинного на 01 січня відповідного року одного прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність (із заокругленням до однієї гривні) [6].

Надання грошової допомоги для компенсації вартості путівок санаторно-курортним закладам та закладам відпочинку і виплата грошової компенсації громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, проводиться у порядку, встановленому постановою Кабінету Міністрів України «Про розмір середньої вартості путівки для виплати грошової компенсації замість путівки громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи») [6]. Розрахунок розміру компенсації громадянам, постраждалим від Чорнобильської катастрофи у 2018-2019 рр., в рахунок санаторно-курортного оздоровлення, наведено в таблиці 4.

Таблиця 4

**Порядок розрахунку розміру компенсації
в рахунок санаторно-курортного оздоровлення
осіб, постраждалих від Чорнобильської катастрофи
за період 2018-2019 рр.***

Показник	Порядок розрахунку за роками (грн)	
	2018	2019
Прожитковий мінімум на 01 січня	1373,00	1497
Розрахунок компенсації	$1373 * 0,35 = 480,55$	$1497 * 0,35 = 523,95$
Розмір компенсації замість путівки (грн.)	481,00	524,00

**згідно вимог Постанови Кабінету Міністрів України «Про розмір середньої вартості путівки для виплати грошової компенсації замість путівки громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»*

Законом України «Про Державний бюджет України на 2019 рік» [2] встановлено прожитковий мінімум для осіб, які втратили працездатність з 01.01.2019 року - це 1497,00 гривень, що відповідно на 123,00 грн більше аналогічного показника 2018 року, який становив 1373,00 грн. У 2019 році, в зв'язку зі збільшенням прожиткового мінімуму середня вартість путівки для виплати компенсації збільшилась на 8 % та становить 524,00 грн проти 481,00 грн у 2018 році.

Таблиця 5

**Інформація про кількість взятих
на облік громадян для виплати
грошової компенсації
замість путівки в Житомирській області***

Показник	Дані за роками, осіб		Динаміка змін	
	2018	2019	абсолютне відхилення (осіб)	відносне відхилення (%)
Категорія 1	1920	1511	-409	-21,30
Потерпілі діти з інвалідністю	35	14	-21	-60,00
Всього	1955	1525	-430	-21,99

**за даними Департаменту праці, соціальної та сімейної політики Житомирської обласної державної адміністрації щодо кількості постраждалих осіб, які подали заяви на виплату грошової компенсації замість путівки*

Як видно з даних таблиці 5, у Житомирській області, взято на облік для виплати грошової компенсації замість санаторно-курортного оздоровлення (санаторно-курортної путівки) 1955 громадян, постраждалих від Чорнобильської катастрофи у 2018 році та 1525 громадян у 2019 році. Зокрема, у 2018 році з 1 955 осіб, взятих на облік у Житомирській області для виплати грошової компенсації замість путівки –

1 920 осіб віднесених до категорії 1 та 35 осіб – це діти із інвалідністю. Натомість, у 2019 році 1511 осіб, взятих на облік для виплати грошової компенсації санаторно-курортного оздоровлення, – це категорія 1 та 14 осіб, взятих на облік – це діти із інвалідністю.

Слід зазначити, що для виплати грошової компенсації громадянин, віднесений до категорії 1, один із батьків дитини з інвалідністю або особа, яка їх замінює, подають органу соціального захисту населення за місцем проживання заяву на отримання грошової компенсації замість путівки, пакет документів, та довідку для одержання путівки на санаторно-курортне лікування за формою 070/о.

Чисельність осіб, взятих на облік для виплати грошової компенсації в рахунок санаторно-курортного лікування в Житомирській області у 2019 році має тенденцію до зменшення, а саме: категорія 1 на 409 постраждалих осіб, внаслідок Чорнобильської катастрофи, або на 21,3 % менше порівняно із 2018 роком та чисельність потерпілих дітей із інвалідністю у 2019 році, взятих на облік для виплати грошової компенсації замість путівки в Житомирській області, зменшилась на 21 особу або на 60 % порівняно із попереднім періодом. В цілому кількість взятих на облік громадян для виплати грошової компенсації замість санаторно-курортного оздоровлення, за даними Житомирської обласної адміністрації, зменшилась на 21,99 % або ж на 430 осіб у 2019 році у порівнянні із аналогічними показниками 2018 року. Як свідчать дані Департаменту праці, соціальної та сімейної політики Житомирської облдержадміністрації, протягом 2018-2019 років грошову компенсацію замість санаторно-курортного оздоровлення, отримали всі громадяни, які були взяті на облік, окрім тих, які померли.

Законом України „Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи” [3] передбачено безплатне забезпечення лікарськими засобами за рецептами лікарів у разі амбулаторного лікування та безплатне позачергове та пільгове першочергове зубопротезування (за винятком зубопротезування із дорогоцінних металів та прирівняних по вартості до них, що визначається Міністерством охорони здоров'я

України) громадян, віднесених до категорії 1, 2, 3, серії Г, а також дітей, потерпілих внаслідок Чорнобильської катастрофи. Відшкодування витрат на пільгове медичне обслуговування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи здійснюється за рахунок коштів субвенції з обласного бюджету, також можуть залучатися кошти місцевих бюджетів, передбачені на реалізацію місцевих програм соціального захисту окремих категорій населення.

Розподіл коштів між місцевими бюджетами на пільгове медичне обслуговування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи здійснюється пропорційно чисельності постраждалих осіб усіх категорій, які відповідно до чинного законодавства мають право на пільгове медичне обслуговування і зареєстровані на території певної адміністративної одиниці.

Пільгове медичне обслуговування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, здійснюється за місцем їх проживання закладами охорони здоров'я, які визначаються на конкурсних засадах: щодо безплатного відпуску ліків за рецептами лікарів – аптечними установами, безплатного позачергового або пільгового першочергового зубопротезування – лікувально-профілактичними, стоматологічними закладами.

Відпуск аптечними установами медикаментів за безплатними рецептами лікарів здійснюється відповідно до порядку, який затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 16.03.17 № 180 «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» [8].

Оцінка стану фінансування, у Житомирській області, пільгового медичного обслуговування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи за період 2017-2019 рр., зокрема динаміка фінансування безплатного забезпечення лікарськими засобами за рецептами, а також безплатного позачергового та пільгового першочергового зубопротезування, відповідно до даних обласного бюджету на досліджуваний період, подано у таблиці 6.

Таблиця 6
Оцінка стану фінансування у Житомирській області пільгового медичного обслуговування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи за період 2017-2019 рр.*

Показник	Обсяг фінансування за роками (млн. грн.)			Відносне відхилення, %		
	2017	2018	2019	2018/2017	2019/2018	2019/2017
1	2	3	4	5	6	7
Безплатне забезпечення лікарськими засобами за рецептами	10,6	10,7	11,1	0,94	3,74	4,72
Безплатне позачергове та пільгове першочергове зубопротезування	2,6	2,5	2,7	-3,85	8,00	3,85
Всього	13,2	13,2	13,8	0	4,55	4,55

**розраховано на основі даних про обсяг фінансування з обласного бюджету на відповідні роки*

Фінансування витрат на пільгове медичне обслуговування громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, здійснюється за рахунок місцевих бюджетів у межах наявного фінансового ресурсу. У поточному році на вказані цілі з обласного бюджету передбачена субвенція у сумі 13,8 млн. грн., із них 11,1 млн. грн. – на забезпечення ліками за пільговими рецептами лікарів. При цьому розмір видатків на одну постраждалу особу області склав 76,72 грн. на рік, з урахуванням послуг позачергового зубопротезування.

У зв'язку з тим, що такий розмір не забезпечує у повному обсязі пільгу на медичне обслуговування рішенням Житомирської обласної ради від 21.12.17р. № 878 прийнято Програму соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської ката-

строфи, на 2017-2021 роки [12], яка передбачає відшкодування витрат за вказаним напрямом за рахунок коштів місцевого бюджету. Як наслідок, у деяких районах області за рахунок виділених об'єднаними територіальними громадами коштів розмір видатків на одну постраждалу особу на рік значно вищий чим передбачено обласним бюджетом, зокрема у районах Житомирської області: у Любарському районі – 118,7 грн., у Радомишльському районі – 150,0 грн., у Лугинському районі – 78,30 грн.

Відповідно до статті 35 Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» [3], громадянам проводиться виплата компенсація за майно, втрачене у зв'язку з евакуацією, відселенням або самостійним переселенням, зокрема грошову компенсацію у повному розмірі вартості жилих, дачних, садових будинків, гаражів, господарських будівель та споруд, яка здійснюється за цінами, встановленими на момент припинення права власності. Така компенсація надається один раз та виплачується у порядку встановленому Кабінетом Міністрів України, а саме Постановою Кабінету Міністрів України від 18.11.2009 р. №1243 затверджено Порядок виплати компенсації громадянам за втрачене нерухоме майно у разі відселення або самостійного переселення з радіоактивно забрудненої території [11]. Виплата компенсації здійснюється у порядку черговості, встановленої райдержадміністрацією за місцем знаходження втраченого нерухомого майна [11].

Для отримання компенсації переселенець, повинен подати до райдержадміністрації (виконавчого органу міської ради міста обласного підпорядкування) за місцем відселення пакет документів, які підтверджують право власності на житло, свідоцтво про право власності на майно у місці відселення та документи про оцінку вартості, довідку про передачу майна відповідному органу місцевого самоврядування (сільській, селищній, міській раді, або їх виконавчим органам) місця відселення; довідку про склад сім'ї і прописку з місця переселення.

Зокрема, за даними кошторису бюджетної програми «Соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської

катастрофи», у 2017 році компенсація за втрачене нерухоме майно у разі відселення або самостійного переселення складала 1,8 млн. грн, у 2018 році – цей показник зріс до рівня 1,9 млн. грн, а у 2019 – зменшився на 0,5 млн грн у порівнянні із попереднім показником 2018 року та становив 1,4 млн. грн. Водночас, компенсація за втрачене майно може виплачуватися спадкоємцям, нерухоме майно, яких знаходиться на території зони радіоактивного забруднення.

Для проведення нарахування грошової компенсації, спадкоємець повинен подати органу виконавчої влади за місцем знаходження майна заяву про здачу майна, що перейшло у спадок, свідоцтво про право власності на майно, що перейшло у спадок; документ, що посвідчує особу громадянина-спадкоємця; довідку-характеристику з бюро технічної інвентаризації на майно, або акт оцінки, виданий експертами з оцінки ринкової вартості цін на майно, що знаходиться на забрудненій території.

Переселенець на підставі зазначених документів за рішенням райдержадміністрації (виконавчого органу міської ради міста обласного підпорядкування) отримує грошову компенсацію, яка перераховується відповідним відділенням Державного казначейства місця відселення на його особистий рахунок, відкритий ним у будь-якому банку України.

Однак, значна кількість переселенців та спадкоємців, які не мають повний пакет документів та не можуть бути взятими на облік райдержадміністраціями та міськвиконкомом, звертаються до судових органів, які в свою чергу приймають рішення на їх користь, якими зобов'язують поставити на чергу та провести нарахування певних видів пільг та компенсацій. Фінансування видатків на соціальний захист на соціальне забезпечення громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, проводиться в межах коштів, передбачених законами про державний бюджет на відповідні роки.

Статтю 23 Бюджетного Кодексу України передбачено, що будь-які бюджетні зобов'язання та платежі з бюджету можливо здійснювати лише за наявності відповідного бюджетного призначення [1].

Бюджетні призначення на забезпечення виконання судових рішень за програмами соціального захисту населення в Законі Украї-

ни «Про Державний бюджет України на 2018 рік», як і на попередні роки Мінсоцполітики не передбачено, тому відповідні видатки не затверджуються у кошторисах розпорядників бюджетних коштів та у відповідних паспортах бюджетних програм, тобто кошти спрямовуються лише на проведення на виплату компенсації за втрачене майно, без урахування виконання судових рішень. Зазначене обумовлює накопичення заборгованості за втрачене майно на територіях радіоактивного забруднення. Стан заборгованості за втрачене майно на територіях радіоактивного забруднення Житомирської області та дані щодо чисельності осіб, які перебувають на черзі за втрачене майно на зазначеній території, подано у таблиці 7.

Таблиця 7

Чисельність осіб, що перебувають на черзі та стан заборгованості за втрачене майно на територіях радіоактивного забруднення Житомирської області за період 2017-2019*

Показники Житомирської області	Дані за роками		
	2017	2018	2019
1	2	3	4
Чисельність осіб, які перебувають на черзі за втрачене майно на територіях радіоактивного забруднення			
Загальна чисельність осіб, які перебувають на черзі (осіб)	1119	1162	1169
На підставі Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи (осіб)	33	33	32
За рішеннями судів (осіб)	1086	1 129	1137
Стан заборгованості за втрачене майно на територіях радіоактивного забруднення			
Загальна сума компенсації (млн грн)	101,5	100,1	103,1

Продовження табл. 7

Сума компенсації нарахована на підставі Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» (млн грн)	4,1	2,6	3,9
Сума компенсації нарахована за рішеннями судів (млн грн)	97,4	97,5	99,2

**Примітка: із використанням даних Звітів щодо кількісних показників про виплату компенсації за втрачене нерухоме майно на території радіоактивного забруднення на відповідні роки та даних Звітів про виплату компенсації, допомоги та надання пільг громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи «7-ВК» на відповідні роки*

Отже, кількість осіб, яких взято на облік для виплати компенсації за втрачене майно з року в рік зростає на 4%. В Житомирській області на черзі для отримання компенсації за втрачене майно на радіоактивно забрудненій території майно перебуває 1 169 осіб, які рахуються із 2006 року. Із них лише – 32 – відповідно до Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», а 1137 або 97 відсотків, зараховані до черги за рішеннями судів. Враховуючи обсяг фінансування, який щороку зменшується, та збільшення кількості осіб, які перебувають в черзі за рішеннями судів, в області склалася критична ситуація, яка потребує вирішення на державному рівні.

У вересні 2019 року в область надійшло 1,4 млн. грн. для виплати компенсації за втрачене на радіоактивного забрудненій території майно. Ця сума складає лише 1,4 % заборгованості. Критична ситуація обумовлена також численними зверненнями громадян щодо неправомірності дій райдержадміністраціями щодо взяття їх на чергу за судовими рішеннями. Тобто вони перебувають на черзі за втрачене майно на територіях радіоактивного забруднення за рішеннями суду, а мали б, перебувати на черзі згідно положень законодавства. Виплата компенсації за втрачене майно громадянам у 2017-2019 роках здійснювалася відповідно до вимоги Мінсоцполітики України

як головного розпорядника коштів у межах чинного бюджетного законодавства.

Відповідно до пункту 11 статті 30 Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» [3], державою гарантовано безплатне харчування учнів закладів загальної середньої, професійної (професійно-технічної) освіти, студентів закладів фахової передвищої освіти, розташованих на територіях радіоактивного забруднення а також дітей, евакуйованих із зони відчуження, дітей, які є особами з інвалідністю внаслідок Чорнобильської катастрофи, і тих, які проживали у зоні безумовного (обов'язкового) відселення з моменту аварії до прийняття постанови про відселення. Дітям, які не харчуються в зазначених закладах освіти, а також за всі дні, коли вони не відвідували ці заклади, до досягнення повноліття виплачується грошова компенсація у порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України.

Розмір вказаної грошової компенсації затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 08.02.1997 № 155 «Про порядок та розміри компенсаційних виплат дітям, які потерпіли внаслідок Чорнобильської катастрофи» [5], та виплачується батькам дітей пропорційно кількості навчальних днів, в які діти не забезпечуються харчуванням, а саме: у віці від 6 до 10 років – 360 грн; від 11 до 14 років – 370 грн; від 15 до 18 років – 380 грн [5].

Законом України від 28.12.2014 №76-VIII «Про внесення змін та визначити такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів» [9] внесено зміни до Закону, якими передбачено значне звуження соціальних гарантій для постраждалих громадян, зокрема скасовано зону посиленого радіоактивного контролю, тобто 4 зону. Як наслідок, з 1.01.2015 року 15 428 потерпілих дітей позбавлено права на безоплатне харчування в шкільних закладах, розташованих на території радіоактивного забруднення. Рішенням Конституційного Суду України від 17 липня 2018 року №6-р/2018 [13] було визнано неконституційними ряд положень, прийнятих Законом України «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів» від 28 грудня 2014 року №76- VIII, проте не

скасовано рішення про відміну зони посиленого радіоекологічного контролю (4 зона).

На сьогодні, у Житомирській області є випадки, коли потерпілі діти проживають на території зони гарантованого добровільного відселення (3 зона), а навчаються в шкільному закладі, розташованому на «чистій» території, а саме, для прикладу, такі школярі обліковуються в Овруцькому районі (Покалівська школа); в Олевському районі (Олевська гімназія, Олевська ЗОШ I ст., Кишинська ЗОШ I–II ст., Варварівська ЗОШ I–II ст., Корощинська ЗОШ I–II ст., Заборочанська ЗОШ I ст., Хмелівська ЗОШ I ст., Болярська ЗОШ I ст.; у Коростенському районі (Васьковицька ЗОШ I–III ст., Ходаківська ЗОШ I–III ст., Каленське НВК); в Ємільчинському районі (Ємільчинський ЗЗСО I–III ст., Ємільчинська гімназія ЗЗСО, Яблунецька ЗОШ I–III ст., Березниківський ЗЗСО I–III ст., Барашівська ЗОШ I–II ст., Малоглумчанський ЗЗСО I–III ст., Киянська ЗОШ I–III ст., Середівський ЗЗСО I–III ст., Сербівський ЗЗСО I–III ст.). З огляду на неможливість забезпечення Департаментом праці, соціальної та сімейної політики Житомирської облдержадміністрації безоплатного харчування вищезазначених дітей в порушення вимог чинного законодавства, доцільним є передача даних видатків місцевим бюджетам.

Структурні підрозділи соціального захисту населення здійснюють закупівлю послуг з харчування потерпілих дітей на забрудненій території, за рахунок бюджетних коштів, відповідно до норм Закону України «Про публічні закупівлі» та укладають договори з організаторами харчування. У Житомирській області безоплатне харчування потерпілих дітей, внаслідок Чорнобильської катастрофи, у навчальних закладах, розташованих на територіях радіоактивного забруднення здійснюється у Коростенському, Лугинському, Народицькому, Новоград-Волинському, Овруцькому, Олевському, Ємільчинському районах та у м.Коростені. Оскільки здійснення закупівлі послуг з харчування не характеризується складністю процедур та не має особливого спеціалізованого характеру, адже закупівля товарів, робіт і послуг, що виробляються, виконуються чи надаються здійснюється не за окремо розробленою специфікацією (технічним проектом), для яких існує постійно діючий ринок, - ціна, та закупівля, не має

складний або спеціалізований характер (у тому числі консультаційних послуг, наукових досліджень, експериментів або розробок, дослідно-конструкторських робіт), - ціна разом з іншими критеріями оцінки, зокрема, такими як: умови оплати, строк виконання, гарантійне обслуговування, експлуатаційні витрати, передача технології та підготовка управлінських, наукових і виробничих кадрів, то єдиним критерієм оцінки є їх найнижча вартість (ціна). Дані щодо кількості дітей, які потерпіли внаслідок Чорнобильської катастрофи та мають право на безоплатне харчування в навчальних закладах на забрудненій території, а також вартість одного діто-дня по вікових категоріях в розрізі забруднених районів Житомирської області за період 2017-2019 рр. подано у таблиці 8.

Таблиця 8

**Вартість одного діто-дня та кількість дітей,
які мають право на безоплатне харчування в навчальних
закладах на забрудненій території у розрізі вікових
категоріях та забруднених районів Житомирської області
за період 2017-2019 рр.**

Назва району	Вікові категорії	Вартість 1 діто-дня (грн.)*		
		2017	2018	2019
1	2	3	4	5
Ємільчинський район	6-10 років	23,80	25,30	25,90
	11-14 років	24,65	27,30	28,60
	15-18 років	25,60	28,90	31,40
Коростенський район	6-10 років	23,18	27,30	23,60
	11-14 років	27,18	28,50	25,20
	15-18 років	30,68	29,83	27,50
м. Коростень	6-10 років	25,40	28,50	24,30
	11-14 років	27,20	33,	26,55
	15-18 років	30,60	36,60	29,15

Продовження табл. 8

Лугинський район	6-10 років	17,93	23,03	27,51
	11-14 років	21,05	27,13	32,21
	15-18 років	22,71	30,97	36,31
Народицький район	6-10 років	19,06	24,90	27,00
	11-14 років	20,11	27,00	29,00
	15-18 років	21,03	29,00	31,16
Новоград-Волинський район	6-10 років	31,80	23,70	27,00
	11-14 років	33,80	25,08	29,00
	15-18 років	35,80	26,77	31,75
Овруцький район	6-10 років	25,20	28,30	26,50
	11-14 років	26,40	28,60	28,00
	15-18 років	27,50	29,00	29,52
Олевський район	6-10 років	28,82	24,78	24,90
	11-14 років	29,85	25,50	25,92
	15-18 років	32,75	28,13	27,18
Кількість дітей, які потерпіли внаслідок Чорнобильської катастрофи та мають право на безоплатне харчування в навчальних закладах				
Інформація управління освіти ЖОДА станом на 01.01 відповідного року	6-10 років	7 107	7 107	7 253
	11-14 років	7 101	7 101	7 080
	15-18 років	4 128	4 128	4 208
	Всього	18 336	18 336	18 541

**Інформація з договорів на закупівлю послуг харчування дітей шкільного віку на території радіоактивного забруднення на відповідні роки*

Середньоденна вартість харчування на 1 дитину розраховується виходячи із статистичних показників вартості продуктів харчування (по області), середньоденної норми харчування у розрізі вікових категорій, визначеної постановою Кабінету Міністрів України №258 від 21.05.1992 р. «Про норми харчування та часткову компенсацію вартості продуктів для осіб, які постраждали внаслідок Чорно-

бильської катастрофи» [9] та результатів проведеної структурними підрозділами соціального захисту населення процедури закупівлі послуг безоплатного харчування потерпілих внаслідок Чорнобильської катастрофи дітей.

Середньомісячний розмір компенсації затверджується наказом Мінсоцполітики на поточний рік, виходячи із статистичних показників вартості продуктів харчування (по області) та фізіологічних (медичних) норм забезпечення продуктами харчування постраждалих громадян, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 21.05.1992 №258 «Про норми харчування та часткову компенсацію вартості продуктів для осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» [9]

Тобто, у кожній області затверджується свій розмір (серед 24 областей та м. Києва- по розміру вказаної виплати Житомирська область відповідно до наказів Мінсоцполітики займає 4 місце), відповідний показник паспорта бюджетної програми вираховується середнім показником по всіх регіонах України. Наприклад, в Миколаївській області цей показник складає 294,3 грн.

У зв'язку з довготривалим проведенням процедур закупівель, зокрема у 2017 році (оскарження в Антимонопольному комітеті України) безоплатного харчування потерпілих дітей у навчальних закладах, розташованих на територіях радіоактивного забруднення, Житомирської області, харчування потерпілих дітей на забрудненій території розпочато: у Коростенському районі - 06.03.2017; у Народицькому районі – 07.03.2017; у м. Коростені – 03.04.2017; в Олевському районі – 25.11.2017; в Овруцькому районі – 26.04.2017; в Ємільчинському районі – 03.05.2017; у Новоград-Волинському районі – 30.08.2017; у Лугинському районі – 29.08.2017. Таким чином, за наведений період, право дітей, постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи, на безоплатного харчування, не забезпечувалося від 3 до 8 місяців 2017 року.

За всі дні невідвідування потерпілими дітьми, навчальних закладів у зв'язку із хворобою, та дні, коли діти не харчуються в їдальнях навчальних закладів, виплачується грошова компенсація пропорційно навчальним дням, в які діти не харчувалися. За даними звітів про

виплату компенсацій, допомоги та надання пільг громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи «7-ВК» (згідно інформації департаменту праці, соціальної та сімейної політики Житомирської облдержадміністрації): у 2016 році - сума виплаченої грошової компенсації дітям, які не харчувалися в їдальнях навчальних закладів складала 12,3 млн.грн; у 2017 та 2018 роках аналогічний показник складав 12,5 млн.грн та 9,1 млн.грн відповідно.

Пунктом 1 частини першої статті 21 Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» [3] працівникам з числа постраждалих громадян, віднесених до категорії 2, надається пільга з використання чергової відпустки у зручний для них час, а також отримання додаткової відпустки із збереженням заробітної плати строком 14 робочих (16 календарних) днів на рік.

Фінансування видатків на оплату відпустки проводиться за рахунок коштів державного бюджету на соціальний захист та соціальне забезпечення громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи (бюджетна програма КПКВК 2501200 "Соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи").

Відповідно до пункту 5 Порядку використання коштів державного бюджету для виконання програм, пов'язаних із соціальним захистом громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20.09.2005 р. N 936 [10] оплата відпустки, яка надається працівнику згідно із Законом України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», проводиться за місцем основної роботи (служби) громадян підприємствами, установами, організаціями та фізичними особами - суб'єктами підприємницької діяльності без утворення юридичної особи, відповідно до розрахункових даних, поданих до структурного підрозділу з питань соціального захисту населення [10].

Підприємства реєструються уповноваженим органом, для чого подають не пізніше ніж за два місяці до початку кожного бюджетного року відомості про підприємство з визначенням кілько-

сті постраждалих осіб за категоріями отримувачів компенсацій та допомоги певних видів та кількості громадян, які працюють на територіях радіоактивного забруднення і списки громадян із зазначенням прізвища, імені та по батькові, категорії, серії та номери посвідчення (за наявності), місця проживання (перебування), ідентифікаційного номера. Графік відпусток громадян та розрахунок витрат для додаткової відпустки на наступний бюджетний рік подаються підприємствами до уповноваженого органу разом із зазначеними відомостями. Керівники підприємств несуть персональну відповідальність за своєчасність подання розрахункових документів та правильність призначення і нарахування компенсаційних виплат та допомоги певних видів. За даними звітів про виплату компенсацій, допомоги та надання пільг громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи «7-ВК» (згідно інформації Департаменту праці, соціальної та сімейної політики Житомирської облдержадміністрації) у 2016 році сума виплаченої компенсації становила 32,6 млн.грн, а у 2017 та 2018 роках аналогічний показник зріс до рівня 45,6 млн. грн та 53,5 млн.грн відповідно.

Висновки. Внаслідок дослідження механізму соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи в Житомирській області слід зазначити наступне. У першу чергу, слід зазначити, що видатки на виплату компенсацій, допомоги фінансуються за рахунок державного та обласного бюджетів, однак, обсяг фінансування залежить від дохідної частини Державного Бюджету України. Бюджетні зобов'язання та платежі з бюджету можливо здійснювати лише за наявності відповідного бюджетного призначення. Натомість, за рахунок програми «Соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» здійснюється виплата 15 видів компенсаційних виплат та допомоги постраждалим громадянам та потерпілим дітям. Розміри компенсаційних виплат затверджується постановами Кабінету Міністрів України, однак розмір окремих видів компенсаційних виплат не переглядався із 2005 року, а виплата компенсацій, допомоги певних видів та надання пільг проводиться постраждалим громадянам із дати видачі відповідного посвідчення.

Також доцільно констатувати, що станом на 20.11.2019 р. на проведення компенсаційних пільг та виплат громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, в Житомирську область надійшло 244,3 млн. грн., зокрема на: оплату додаткових відпусток та підвищеної стипендії – 73 млн. грн.; здійснення компенсаційних виплат сім'ям із дітьми – 4,1 млн. грн.; видатки на безоплатне харчування – 54,7 млн. грн.; компенсації за продукти харчування громадянам 1 та 2 категорії – 72,4 млн. грн.; компенсації за втрачене майно та оплата витрат у зв'язку з переїздом на нове місце проживання громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи – 1,4 млн. грн.; компенсації за шкоду, заподіяну здоров'ю – 3,0 млн. грн.; компенсація замість путівки на санаторно-курортне лікування – 0,8 млн. грн. оплата санаторно-курортних путівок – 22,3 млн. грн.; пільгове медичне обслуговування – 12,6 млн. грн. Однак незважаючи на те, що упродовж звітного періоду фінансування здійснювалося стабільно, кредиторська заборгованість по виплаті компенсації за втрачене майно на звітну дату становить 103,3 млн. грн. Починаючи із 01.01.2013 року набрав чинності Закон України "Про гарантії держави щодо виконання судових рішень", 03.09.2014 року постановою Кабінету Міністрів України за № 440 затверджено Порядок погашення заборгованості за рішеннями суду, виконання яких гарантується державою, якими встановлюються гарантії держави щодо виконання судових рішень, а видатки передбачено Державній казначейській службі на забезпечення виконання рішень суду, що гарантовано державою.

Стаття надійшла до редакції: 24.09.2019

disaster were assessed in the part of the analysis of data on financing of compensation payments and provision of statutory social guarantees. As a result of the study of the mechanism of social protection of the victims of the Chornobyl disaster in the Zhytomyr region, the following should be noted. First of all, it should be noted that the expenditures for compensation, assistance are financed from the state and regional budgets, however, the amount of financing depends on the revenue part of the State Budget of Ukraine. Budget commitments and budget payments can only be made if appropriately budgeted. Instead, the program "Social Protection of Victims of the Chornobyl Disaster" provides for the payment of 15 types of compensation and assistance to the victims and victims of child abuse.

Keywords: *social policy, Chornobyl catastrophe, social protection of citizens, public administration, public administration, public authorities, public authorities, Chornobyl.*

Received: 24.09.2019

References

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), Budget Code of Ukraine No. 2456-VI of 8 July 2010. zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2456-17> [in Ukrainian].
2. The Verkhovna Rada of Ukraine (2018) Law of Ukraine No. 2629-VIII of 23.11.2018 "On the State Budget of Ukraine for 2019", zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2629-19> [in Ukrainian].
3. The Verkhovna Rada of Ukraine (1991) Law of Ukraine No. 796-XII of 28.02.1991 "On the status and social protection of citizens affected by the Chornobyl disaster" zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/796-12> [in Ukrainian].
4. The Verkhovna Rada of Ukraine (2014) Law of Ukraine from No. 76-VIII on December 28, 2014 "On Amendments and Determining Some Legislative Acts that Have Expired", zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/76-19> [in Ukrainian].
5. Cabinet of Ministers of Ukraine (1997), Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 155 of February 8, 1997 "On the Procedure

and Amounts of Compensation for Children Victimized by the Chernobyl Catastrophe”, zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/155-97-%D0%BF> [in Ukrainian].

6. Cabinet of Ministers of Ukraine (2017), Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 838 of 11/01/17, "On the Amount of the Average Cost of a Voucher for Payment of a Cash Compensation in lieu of a Voucher to the Citizens Affected by the Chernobyl Disaster", zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/npas/250417572> [in Ukrainian].

7. Cabinet of Ministers of Ukraine (2016), Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 854 of 11/23/2016 "Some issues of sanatorium treatment and rest of citizens affected by the Chernobyl disaster", zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/854-2016-%D0%BF> [in Ukrainian].

8. Cabinet of Ministers of Ukraine (2017), Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 180 of March 16, 17, "On Amendments and Declaration of Expiration of Certain Resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine”, zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/npas/249846950> [in Ukrainian].

9. Cabinet of Ministers of Ukraine (1992), Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 258 of May 21, 1992 “On nutrition standards and partial compensation of the cost of products for persons affected by the Chernobyl catastrophe”, zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/258-92-%D0%BF> [in Ukrainian].

10. Cabinet of Ministers of Ukraine (2005), Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 936 of September 20, 2005 “On Approving the Procedure of Using State Budget Funds for Execution of Programs Related to Social Protection of Citizens Affected by the Chernobyl Disaster”, zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/936-2005-%D0%BF> [in Ukrainian].

11. Cabinet of Ministers of Ukraine (2009), Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine. No. 1243 of November 18, 2009 “On Approving the Procedure for Payment of Compensation to Citizens for Lost Real Estate in the Case of Resettlement or Independent Resettlement from Radioactively Contaminated Territory”, zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1243-2009-%D0%BF> [in Ukrainian].

12. Zhytomyr Regional Council (2017), Decision of the Zhytomyr Regional Council No. 878 21.12.17, “On the Program of social protection of the victims of the Chernobyl disaster for 2017-2021”, zakon.rada.gov.ua. Retrieved

from <https://zt.gov.ua/index.php/ofitsijni-dokumenti/normative-dokumenti/rishennya-oblasnoji-radi.html> [in Ukrainian].

13. Constitutional Court of Ukraine (2018), Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case on the constitutional submission of 50 People's Deputies of Ukraine on the conformity of the Constitution of Ukraine (constitutionality) of subparagraphs 2-7, 12 and 14 of paragraph 4 of section I of the Law of Ukraine No. 76-VIII of December 28, 2014 "On Amendments and Declaring Some Legislative of Acts of Ukraine", zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-18> [in Ukrainian].

Відомості про автора / Information about the Authors

Сергієнко Лариса Василівна: Державний університет «Житомирська політехніка», вул. Чуднівська, 103, м. Житомир, 10005, Україна.

Sergiienko Larysa: State University of Zhytomyr Polytechnic, Chudnivska, 103, Zhytomyr, 10005, Ukraine.

ORCID.ORG. / 0000-0003-3815-6062

E-mail: sergiienko.lv@gmail.com

Горущко Катерина Вікторівна: Житомирська обласна державна адміністрація, майдан ім. С. П. Корольова 3/14. Житомир, 10014, Україна.

Gorushko Kateryna: Zhytomyr Regional State Administration, SP Korolev Square 3/14. Zhytomyr, 10014, Ukraine.

ORCID.ORG. / 0000-0003-2387-4707

E-mail: katr30@ukr.net

Крикун Олена Дем'янівна: Міжрегіональна академія управління персоналом, вул. Фрометівська 2, м. Київ, 03039, Україна

Krykun Olena: Interregional Academy of Personnel Management, Frometivska 2, Kyiv, 03039, Ukraine

ORCID.ORG. / 0000-0002-6986-3360

E-mail: krykun_olena@ukr.net

Петрик Сергій Михайлович: Міжрегіональна академія управління персоналом, вул. Фрометівська 2, м. Київ, 03039, Україна.

Petryk Sergiy: Interregional Academy of Personnel Management, Frometivska 2, Kyiv, 03039, Ukraine.

ORCID.ORG. / 0000-0001-9942-1937

E-mail: petryk_sergii1@ukr.net